

Marian Gucwa

Dział Naukowo-Oświatowy

Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach 24, 257-270

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MARIAN GUCWA

DZIAŁ NAUKOWO-OŚWIATOWY

Początki działalności oświatowej łączą się z upaństwowieniem Muzeum Świętokrzyskiego i rozpoczęciem od 1952 r. odczytów poświęconych różnym dziedzinom wiedzy, przede wszystkim historii sztuki i przyrodzie. Skromnie wówczas reprezentowana była tematyka historii i etnografii. Wspólnie z Towarzystwem Sztuk Pięknych w Kielcach zorganizowano kurs historii sztuki (1959) oraz inne podobne cykle wykładów *Od romanizmu do naszych czasów* oraz *Sztuka polska w okresie 100-lecia* (1962). Przed powstaniem Działu Naukowo-Oświatowego upowszechnieniem zajmowała się kustosz Aleksandra Dobrowolska, która dzieliła się swoimi refleksjami z miejscową prasą m.in. zwracała uwagę na funkcjonowanie koła przyjaciół muzeum i wyróżniających się w nim aktywnością uczniów szkół plastycznych. Poza Kielcami prowadzono działalność oświatową w terenie – odczyty i wystawy objazdowe. Niekiedy te propozycje natrafiały na niechęć ze strony kierowników domów kultury, takie fakty odnotowano w przypadku Starachowic i Ostrowca Św.

Dział Naukowo-Oświatowy powstał w latach 1961-1962 z jednoosobową obsadą Danuty Paprockiej, pełniącej funkcję kierownika. Wyznaczono jej rolę koordynatora akcji upowszechniania prowadzonej przez wszystkich pracowników merytorycznych. W tym czasie (1962-1967) realizowano ogólnie hasło „Muzea uniwersytetami kultury”, w którym wg Ministerstwa Kultury i Sztuki chodziło o wyraźne zaakcentowanie przejścia w akcję *...upowszechniania kultury i nauki od ekstensywnych do intensywnych form*. Równocześnie kładziono nacisk na unowocześnienie bazy dydaktycznej muzeów m.in.: sal kinowo-odczytowych, filmotek, sal wystaw czasowych. Mimo że w Kielcach już od 1962 r. prowadzono odczyty i seanse filmowe w ramach „Uniwersytetu” jego formalne powołanie nastąpiło dopiero po zakończeniu przebudowy parteru muzealnego budynku przy ul. Orlej. Po zakończeniu remontu urządzono tu salę kinowo-odczytową, salki wystaw czasowych i barek kawowy.

Dzięki temu kieleckie muzeum znalazło się w nielicznej grupie 20 placówek w kraju dysponujących stosownymi warunkami do projekcji filmów oświatowych,

biorąc pod uwagę ich ogólną liczbę 176 (muzeów podległych Ministerstwu Kultury i Sztuki).

23 lutego 1963 r. Mieczysław Ptaśnik, dyrektor Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków uroczyście otworzył zespół oświatowy w Kielcach. Umożliwiło to realizację programu „Uniwersytetu kultury”, a w nim cyklu wykładów: *Studium wiedzy o sztuce – problematyka regionalna, Ośrodki artystyczne Europy, Pomniki sztuki Kielecczyny*. Równocześnie prezentowane były obrazy w cyklu „Z dziejów malarstwa polskiego” wypożyczone z Muzeów Narodowych w Warszawie i Krakowie. Wykładom towarzyszyły pokazy przeźroczy i seanse filmowe. Większość zajęć prowadzili przedstawiciele nauki z ośrodków akademickich Warszawy i Krakowa. Do programu wychowania estetycznego, poza dziełami plastyki, włączono koncerty muzyki dawnej w pałacu, stanowiącym wówczas siedzibę Wojewódzkiej Rady Narodowej.

27 października 1967 r. w Sali Portretowej wystąpił zespół Collegium Musicum, utworzony przez Jana Burka, przy Państwowej Orkiestrze Symfonicznej w Kielcach.

Równocześnie z funkcjonowaniem w muzeum „Uniwersytetu kultury” rozwijano działalność w terenie, w którą zaangażowane były wszystkie działy. Przede wszystkim prowadzono odczyty, urządzano różnego typu wystawy czasowe: złożone z oryginalnych eksponatów w muzeach regionalnych, natomiast objazdowe i oświatowe, oparte w większości na reprodukcjach malarstwa i zdjęciach, kierowano do placówek kultury rozrzuconych po całym województwie. Docierano do miejscowości takich jak Kazimierza Wielka, Busko Zdrój, Pińczów, Opatów czy Pionki. Przy współpracy z Towarzystwem Przyjaciół Sztuk Pięknych w Kielcach wystawiano prace plastyczne współczesnych malarzy kieleckich. Organizacji takich wystaw stale towarzyszyły trudności związane z brakiem odpowiednio zabezpieczonych sal w domach kultury. Wyjątkiem był Klub Międzynarodowej Prasy i Książki w Starachowicach, gdzie odbywały się większe pokazy obrazów.

11 maja 1968 r. otwarto dla zwiedzających stałe i czasowe ekspozycje w wyremontowanym muzeum przy Rynku, co spowodowało zmiany w dotychczasowej działalności oświatowej. Zamknięto „Uniwersytet kultury”, ograniczono liczbę odczytów i seansów filmowych, w zamian rozpoczęto upowszechnianie własnych zbiorów.

Pracownicy Działu Naukowo-Oświatowego poza oprowadzaniem zwiedzających prowadzili lekcje muzealne na wystawach, początkowo skierowane do uczniów dziesięciu wybranych szkół z Kielc. Od tego czasu ekspozycje muzealne były tłem do imprez muzycznych organizowanych wspólnie ze Świętokrzyskim Towarzystwem Muzycznym pod nazwą „Koncerty przy świecach”. Publiczność gromadziła się w największej sali *Galerii malarstwa polskiego z XIX w...*, bowiem tam od 8 listopada 1968 r. rozpoczęto wspólne koncertowanie. Pierwszy dał zespół Collegium Musicum i Grupa Wokalna przy Państwowej Szkole Muzycznej w Kielcach.

W roku 1968 zapoczątkowano w Kielcach organizację Ogólnopolskiego Muzealnego Przeglądu Filmów, który kontynuowano przez następne 9 lat, poświęcając go corocznie innej tematyce. Prezentowano dorobek polskich filmowców z ostatnich 5 lat, zestawiony z wybranymi tytułami obcymi. Dziesięć edycji dotyczyło problematyki ekspozycji muzealnych, historii, sztuki (trzykrotnie), etnografii, archeologii, muzealnictwa i ochrony zabytków, zabytków architektury i urbanistyki, monografii artystów i dzieł. W realizacji przeglądów brało udział wiele instytucji i osób. O randze przedsięwzięcia świadczy patronat Ministerstwa Kultury i Sztuki.

Wśród nich należy wymienić doc. dr. hab. Zbigniewa Czeczota-Gawraka z Instytutu Sztuki PAN. Przesłaniem tegoż Przeglądu było umożliwienie spotkania producentów filmów oświatowych z odbiorcami reprezentującymi środowisko muzealne. Wymianie poglądów służyły także towarzyszące seansom filmowym sesje naukowe. Pierwsze dwa przeglądy odbyły się w sali kinowej muzeum i ograniczały się do projekcji filmów na taśmie 16 mm. Od 1970 r. zasadniczą ich część stanowiły seanse filmów na taśmie 35 mm, realizowane w kinie Moskwa, przy nieporównywalnie większej widowni (do 500 osób) i odpowiedniej promocji na terenie miasta. Dwa ostatnie przeglądy odbyły się w Wojewódzkim Domu Kultury w Kielcach.

Przejęcie w 1971 r. pałacu biskupów krakowskich miało przełomowe znaczenie dla funkcjonowania muzeum. W Dziale Naukowo-Oświatowym zwiększono obsadę z jednego do czterech pracowników, którzy przygotowali się do oprowadzania zwiedzających. Wzrósł ruch turystyczny, rekordową liczbę odnotowano w 1975 roku – 87 027 osób, co z kolei spowodowało konieczność podpisania umowy na obsługę pałacu (przewodników) przez WPT Łysogóry. Przejęcie pałacu stworzyło możliwości rozwinięcia szerokiej działalności kulturalnej na rzecz mieszkańców miasta. Dużą rangę zyskały koncerty muzyczne, które przeniesiono do Sali Portretowej. Równocześnie zmieniono ich nazwę na „Wieczory na Zamku”. W pierwszym z nich 1 października 1971 wystąpiło *Musicae Antiquae Collegium Varsoviense* z programem miniatur wokalnie-instrumentalnych z XVII i XVIII w. W imprezie wzięła udział Aleksandra Śląska, która recytowała poezję polską z tego okresu. W ciągu następných kilkunastu lat, jak píše badaczka kieleckiego życia muzycznego Irena Szypułowa w „Wieczorach na Zamku” wystąpiło wiele znakomitych zespołów m.in. „Chór Kameralny” z Tallina, „Trio Wiłkomirskich”, „Orkiestra Kameralna” z Żyliny (CSRS), „Polska Orkiestra Kameralna pod dyr. Jerzego Maksymiuka”, „Kameraliści Filharmonii Narodowej” pod dyr. Kazimierza Teutscha. Przed kielecką publicznością w Sali Portretowej zaprezentowało się wielu wybitnych polskich artystów m.in. Wanda Wiłkomirska, Konstanty Andrzej Kulka, Barbara Hesse-Bukowska, Regina Smendzianka, Barbara Górczyńska, Halina Czerny-Stefańska, Piotr Paleczny. W tym gronie nie zabrakło wykonawców kieleckich takich jak Andrzej Domin, Włodzimierz Kutrzeba, Piotr Witek, Bolesław Wiśniewski i inni. W „Wieczorach na Zamku” wzięli również udział artyści cieszący się sławą międzynarodową m.in. Arturo Moreira Lima z Brazylii, Eugene Indjic z USA, Tatiana Nikołajewa z ZSRR, Hiroko Nakamura z Japonii.

W pałacowych wnętrzach rozpoczęła swoją nowatorską działalność, opartą na formach literackich i teatralnych Alina Bielawska, przez szereg lat realizująca autorską koncepcję działalności oświatowej po hasłem „Muzeum siedzibą muz”. Pałac gościł też uczestników prowadzonych przez nią cyklicznych imprez: „Biesiad Literackich przy kominku”. 1 grudnia 1972 w „Pokoju Czwartym Zimowym”. Apartamentu Biskupiego odbyła się pierwsza z nich – *Motyw zimy w polskiej poezji renesansowej i barokowej*. Publiczność zgromadzona wokół zachowanego tam marmurowego kominka, z którego dobywał się blask ognia, wysłuchała recytacji utworów wielu staropolskich autorów, w wykonaniu uczniów szkół kieleckich. Szczególne znaczenie miała druga „Biesiada...” 29 marca 1973 *Jak Jakub Zadzik do słusznego armistycyjum ze Szwecją przywiódł*, ze względu na bezpośrednie odniesienie do fundatora i poprzez wybór Pierwszego Pokoju Senatorskiego z malowidłem *Traktaty szwedzkie*. O jej znaczeniu świadczy udział znawcy tej problematyki profesora Władysława Czaplńskiego, który mówił o *Kulturze polskiej w epoce Wazów*. Trzecia „Biesiada...” *O stołach i bankietach, o trunkach i pijaty-*

kach odbyła się 30 listopada 1973 r., w jednym z pokoiów pałacowych. Publiczność usadowiona w kilku rzędach wokół gdańskiego stołu, słuchała rozmów opartych na różnorodnym materiale literackim, zaczerpniętym z dzieł wielu autorów. Przy organizacji tych imprez pod kierunkiem autorki Aliny Bielawskiej uformowała się grupa młodych wykonawców, która przybrała nazwę Zespołu Małych Form Teatralnych, stopniowo w jego skład weszło 17 osób: Małgorzata Banasik, Jarosław Banasik, Inez Cebula, Grzegorz Chrapkiewicz, Leszek Czwakiel, Dariusz Darewicz, Olga Darewicz, Grażyna Drezno, Małgorzata Fiuk, Olga Kopeć, Andrzej Matysiak, Marek Pawełczyk, Małgorzata Stanek, Janusz Sztobryn, Katarzyna Świdorska, Wiesława Tamiola, Janusz Tamiola.

W 1979 r. pałac stał się znów miejscem kolejnej imprezy Aliny Bielawskiej „Seans z duchem” poświęconej Jackowi Malczewskiemu, zorganizowanej z większym rozmachem w obsadzie zawodowych aktorów, z udziałem zespołu Małych Form. Sienią górną zdobiły wówczas obrazy artysty zarówno z własnych zbiorów jak i wypożyczone, na tę okoliczność, z Muzeum Narodowego w Warszawie. Pośrodku zbudowano główny element scenografii – zatrutą studnię, motyw popularny w twórczości artysty. Ważnym elementem spektaklu było operowanie światłem.

W tym samym roku autorka zainicjowała nowy cykl spotkań „Wokół modelu” związany z funkcjonującą w pałacu *Galerią malarstwa...* Pomysł imprezy narodził się z przypadkowego spotkania Aliny Bielawskiej z Anną Szanecką, córką Józefy Oderfeldówny utrwalonej przez Józefa Pankiewicza na portrecie „Dziewczynka w czerwonej sukience”. Idea polegała na przybliżeniu widzom nie tylko samej bohaterki obrazu, ale poddanie dzieła analizie historyka sztuki.

Kolejne spotkanie z tego cyklu zorganizowane w 1981 r. wokół obrazu *Vanitas Vanitatum* otrzymało tytuł *Roman Kramsztyk i Maria Strońska, czyli rendez-vous malarza z aktorką*. Do udziału zaproszono osoby znające osobiście bohaterkę portretu związaną z warszawskim środowiskiem teatralnym okresu międzywojennego.

Tę samą ideę przybliżania wybranych dzieł z *Galerii malarstwa* podjęła Danuta Krawczyk, od 1977 r. kierownik Działu Naukowo-Oświatowego, która na temat swojego pierwszego spotkania „Wokół modelu” w 1982 r. wybrała obraz Felicjana Szczęsnego Kowarskiego *Paganini*. Spotkania te zostały wysoko ocenione przez Ministerstwo Kultury i Sztuki, które przyznało nagrodę zespołową: za imprezę *Portret Paganiniego* Alojzemu Obornemu i Danucie Krawczyk oraz Alinie Bielawskiej jako organizatorce cyklu, w konkursie na „Najciekawsze Wydarzenie Muzealne Roku 1983”.

W 1984 pani Bielawska zorganizowała spotkanie poświęcone *Siostrzom Pareńskim – muzom Młodej Polski – Elizie, Marynie i Zofii* sportretowanym przez trzech wybitnych artystów epoki: Stanisława Wyspiańskiego, Witolda Wojtkiewicza i Włodzimierza Tetmajera. Imprezie towarzyszyły kamery ekipy telewizyjnej.

Poza pałacem, miejscem spotkań Aliny Bielawskiej i jej zespołu Małych Form Teatralnych było muzeum przy Rynku. Tu kontynuowano cykl „Biesiad Literackich na wystawach”. Pierwsza z nich w 1974 zatytułowana *Konterfekt Polaka pościwego, czyli zajazd w Soplicowie* towarzyszyła czasowej ekspozycji zatytułowanej „Pan Tadeusz”. Rozpoczynała ją wejście artystów w rytm Poloneza, sam program opierał się na wykorzystaniu twórczości A. Mickiewicza, oraz tekstach innych pisarzy romantycznych i staropolskich. W 1976 i 1977 odbyły się dwie kolejne imprezy z tego cyklu. Scenariusz *Pór roku w poetyckiej palecie* nawiązywał do układu ekspozycji malarstwa polskiego o tej samej tematyce. Aktorzy wcieliłi w postaci m.in. Wiosny i Fauna prowadzili uczestników przez kolejne sale wysta-

wowe. Największe uznanie publiczności zdobyła impreza *Refleksje, nastroje, emancypacje, czyli zabawy wokół Secesji*, na wystawie wypożyczony z Muzeum Mazowieckiego w Płocku. Akcja spektaklu została zlokalizowana w dwóch miejscach w „Salonie” oraz w „Ogrodzie”, którego inscenizację oparto na znanym obrazie. J. Mehoffera o tym samym tytule. Wśród innych, późniejszych imprez o charakterze poetyckim wyróżniły się dwa spektakle: *Pokolenie* i *Wam*, a na wystawach czasowych *Wyzwolenie* i *Rewolucja Październikowa w plastyce* (1977 i 1978).

W latach 1980-1982 zespół Małych Form Teatralnych zrealizował również trzy programy wg scenariusza Barbary Kowalczyk, poświęcone związkowi poezji i prozy z archeologią. Obok działalności prowadzonej w pałacu i na wystawach w siedzibie przy Rynku, ten sam zespół w latach 1979-1980 zorganizował w Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego *Degustacje poetyckie* poświęcone wybitnym twórcom poezji ostatnich dwóch stuleci. Bohaterami kolejnych imprez byli: Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, Bronisława Otasiak, Maryla Wolska. Dwa ostatnie spotkania z tego cyklu poświęcone Konstantemu I. Gałczyńskiemu i Julianowi Tuwimowi odbyły się w scenerii piwnic przy Rynku.

Równocześnie z imprezami prowadzonymi przez Dział Naukowo-Oświatowy odbywały się spotkania z autorami kolejnych wystaw czasowych m.in. w ramach stałego cyklu *Pożegnanie z wystawą*.

Udostępnienie stałych ekspozycji w pałacu biskupów krakowskich w 1971 r. wzbogaciło ofertę edukacyjną o nowe tematy lekcji. Nie wpłynęło to jednak na zmianę wcześniejszej działalności oświatowej prowadzonej w muzeum przy Rynku. Kontynuowano lekcje muzealne oparte w większości o wystawy czasowe uzupełnione projekcjami filmów. W sali kinowej kontynuowano seanse filmowe i odczyty, które łączono w różne cykle. Przez dwa lata od przejścia pałacu prezentowano w nim inne polskie muzea-rezydencje, w spotkaniach tych uczestniczyli m.in. prof. Jerzy Szablowski z Wawelu, Wojciech Fijałkowski z Wilanowa oraz Marek Kwiatkowski, kustosz pałacu Łazienkowskiego w Warszawie. Następny cykl autorstwa Mariana Rumina *Od impresjonizmu do sztuki współczesnej* dotyczył zupełnie innej tematyki i spotkał się z dużym zainteresowaniem publiczności. W latach 1975-1976 prowadzono równoległe dwa cykle odczytów *Tropem kieleckich osobliwości* oraz *Muzyka pędzlem malowana* autorstwa Alojzego Obornego, oparte na sprowadzonych do Kielc francuskich filmach o tej tematyce. Wśród późniejszych odczytów połączonych z projekcjami filmów należy wymienić *Style i kierunki w sztuce* zrealizowane w latach 1980-1981.

Seanse w sali kinowo-odczytowej spotykały się z różnym zainteresowaniem publiczności, chociaż starano się wzbogacić ich ofertę o filmy obcej produkcji, sprowadzane z ambasad, bądź z zagranicznych ośrodków kultury. Skutecznym sposobem „ożywienia” seansów było nawiązanie bliższej współpracy ze środowiskiem filmowym, które znało publiczność z Kielc z powtarzających się Muzealnych Przegłądów Filmów. Pod wpływem tego środowiska prezentowano filmy jednego reżysera: dwukrotnie Kazimierza Muchy w 1971 i 1977, Konrada Nałęckiego w 1971, Bohdana Mościckiego i Stanisława Grabowskiego w 1978. Po raz ostatni w 1985 w ramach kina „Museion” zaprezentowano filmy wypożyczone bezpośrednio od producenta: Wytwórni Filmów Oświatowych w Łodzi. Tematyka pięciu seansów dotyczyła m.in. powojennych losów polskiego filmu o sztuce, debiutów w filmie o sztuce, twórczości Andrzeja Papużyńskiego. Największe zainteresowanie wzbudził 13-odcinkowy serial produkcji BBC „Cywilizacja” autorstwa Kennetha Clarka. Każdy odcinek powtarzano dwukrotnie przy pełnej widowni.

Wydarzenie, które wpłynęło na gruntowną zmianę działalności oświatowej stała się prezentacja francuskiego pokazu *Impresjonizm*, w marcu 1975 r., opartym na zsynchronizowanym działaniu rzutników przeźroczy, projektorów filmowych i magnetofonu. Ambasada francuska udostępniła ten film najpierw Muzeum Narodowemu w Warszawie, skąd trafił do Kielc. Miejscowa prasa odnotowała ten fakt jako *...niezwykły spektakl typu światło i dźwięk*. Przez cały miesiąc w 50. seansach (powtarzanych po kilka razy dziennie) uczestniczyło łącznie około 1150 osób. Zastosowana w nim zasada audiowizji została w muzeum kieleckim wykorzystana do własnych, skromniejszych rozwiązań opartych na dostępnym sprzęcie (karuzelowych rzutnikach marki Rollei otrzymanych z Niemiec). Po raz pierwszy metodę tę wykorzystał Janusz Kuczyński w 10 minutowej prezentacji towarzyszącej wystawie *Pieniądz i ceny w dawnej Polsce*. W tym samym roku Leszek Adamczyk z Działu Naukowo-Oświatowego przygotował 30 min. pokaz poświęcony *Michałowi Aniołowi z okazji 500-lecia śmierci artysty*. Jako podkład muzyczny do przygotowanego przez siebie komentarza wykorzystał nagrania zespołu „Pink Floyd”. Kilkadziesiąt przeźroczy tworzących pokaz wykonał muzealny fotograf Henryk Pieczul. Ten sam autor w następnym roku przygotował pokaz *Barok*.

Z powodu dużego zainteresowania, jakie wzbudziła ta nowa forma upowszechniania wiedzy z historii sztuki rozbudowano bazę pokazów. Większość z nich (8 tytułów) opracował pracownik Działu Ryszard de Latour w latach 1978-1979 i 1982. W ten sposób zobrazował dzieje sztuki powszechnej od *Gotyku do Rokoka* ponadto jeden z nich poświęcony był twórczości Stanisława Wyspiańskiego. Ten zestaw uzupełniły dwa pokazy Marty Samek *Sztuka romańska, Sztuka starożytnej Grecji* oraz trzy autorstwa Andrzeja Książkiewicza m.in. *Picasso*. Pokazy audiowizualne okazały się nowatorskim rozwiązaniem wyróżniającym muzeum kieleckie na tle innych placówek w kraju, co znalazło swoje potwierdzenie w zaproszeniu do udziału w konferencji zorganizowanej przez Ministerstwo Kultury i Sztuki, zorganizowanej w ośrodku szkoleniowym w Bartkowej nad Jeziorem Rożnowskim w 1987, gdzie zaprezentowano dwa z nich *Sztuka starożytnej Grecji* i *Neoklasycyzm*. W działalności oświatowej pokazy audiowizualne znalazły szerokie zastosowanie w przekazywaniu podstaw wiedzy o sztuce na różnych poziomach edukacyjnych, przede wszystkim z powodu syntetycznego ujęcia tematu. Istotne znaczenie miał też fakt, że podobnego popularnego ujęcia dziejów sztuki brakowało w dostępnej wówczas krajowej produkcji filmowej.

W latach 70. XX w. muzeum rozszerzyło działalność na terenie Kielc o Klub Międzynarodowej Prasy i Książki „Ruch”, oraz uczestniczyło w ogólnopolskiej akcji *Sojuszu świata pracy z kulturą i sztuką*. KMPiK „Ruch” był miejscem ciekawych spotkań służących popularyzacji zbiorów muzeum. Zaprezentowano w nim łącznie 16 dzieł różnych polskich artystów w ramach comiesięcznych spotkań *Wystawa jednego obrazu*, którym towarzyszyły „rozmowy o malarstwie” prowadzone przez Barbarę Modrzejewską i redaktora Stanisława Mijasa. Innym sposobem popularyzacji własnych zbiorów była prowadzona równocześnie akcja „Mini Muzeum” na łamach kieleckiego „Echa Dnia”, publikowano tam zdjęcia wybranych zabytków, które można było potem obejrzeć w salach wystawowych.

Muzeum kieleckie podobnie jak inne instytucje kultury w Polsce zostało zobowiązane do ożywienia kontaktów ze środowiskiem robotniczym. Na początek, w 1972 r., zorganizowano pierwsze spotkania dla członków ZMS z kilku kieleckich zakładów pracy. I tak 9 maja 1974 r. w siedzibie fabryki „Polmo SHL” przedstawiciel Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach poprowadził *Sojusz świata pracy z kulturą*

i sztuką, kilka dni później muzeum przedstawiło własny plan udziału i nawiązało współpracę z kierownikiem zakładowego domu kultury tegoż przedsiębiorstwa. Jego realizacja polegała przede wszystkim na propagowaniu w miejscu pracy imprez muzealnych oraz na przeniesieniu do klubów zakładowych niektórych form działalności oświatowej. Przedstawiciele zakładów pracy uczestniczyli w „Biesiadach Literackich”, „Muzealnych Przeglądach Filmów”, uczestniczyli w wernisazach wystaw oraz w specjalnie urządanych dla nich spotkaniach na wystawach i koncertach. Jedną z imprez muzycznych została wzbogacona o występy kieleckich aktorów (Jacka Zbrożka i Mieczysława Antoniego Gajdy) z programem *Gędźb i gawęd staropolskich* przygotowanym przez Alinę Bielawską. Poza tym w 1977 zorganizowano dwa cykle koncertów poświęcone *Muzyce rosyjskiej i radzieckiej*. Wśród przedsięwzięć oświatowych zrealizowanych w trakcie akcji na terenie klubów zakładowych należy wyróżnić prezentację pokazu audiowizualnego *Michał Anioł...* oraz programu poetyckiego w wykonaniu Zespołu Małych Form Teatralnych. Mimo wykorzystania w całej akcji *Sojuszu świata pracy z kulturą i sztuką* bogatego zestawu propozycji oświatowych nie udało się osiągnąć zakładanego celu, jakim było zachęcenie robotników do aktywnego uczestnictwa w kulturze. Jedynie uczniowie szkół przyzakładowych, pod kierunkiem swoich nauczycieli zaczęli częściej odwiedzać wystawy muzealne, a także korzystać z innych form współpracy.

Na ten sam czas lat 70. przypada ograniczenie pracy terenowej, aż do jej całkowitego zaniku. Jedynie w KMPiK Starachowicach kontynuowano wystawy i wykłady z pokazami przeźroczy i seansami filmowymi. Prezentowano tam wybrane, pojedyncze obrazy m.in. Wojciecha Gersona, Aleksandra Gierymskiego, Józefa Pankiewicza, a po urządzeniu tam sali wystaw większe pokazy grafiki: tematyczne lub poświęcone wybranym artystom: Feliks Piwarski czy Leon Wyczółkowski. Poza Klubem Międzynarodowej Prasy i Książki w Starachowicach nie organizowano wystaw ze względu na brak odpowiednich warunków do prezentacji oryginalnych dzieł, tylko sporadycznie docierano z nimi do Kazimierzy Wielkiej i Ostrowca Świętokrzyskiego.

Okres od początku lat 70. do około 1985 roku wyróżnia się bogactwem zrealizowanych projektów oświatowych, aktywnie działał Zespół Małych Form Teatralnych, wprowadzono pokazy audiowizualne, równocześnie organizowano imprezę o znaczeniu ogólnopolskim, jaką były muzealne przeglądy filmów. Ostatnim nowatorskim rozwiązaniem służącym popularyzacji muzeum w uruchomienie w pałacu 24 lutego 1986 r. pierwszego w Polsce pokazu multiwizyjnego przygotowanego przez czeską firmę „Art Centrum” z Pragi. Scenariusz dotyczył dziejów zabytku, ze strony polskiej opracowali go Janusz Kuczyński i Alojzy Oborny.

W następnym czasie zabrakło spektakularnych imprez związanych z działalnością oświatową, która skupiła się na współpracy ze szkołami. Pracownicy merytoryczni zaproponowali tematy lekcji muzealnych w oparciu o eksponaty, a Dział Naukowo-Oświatowy opracował harmonogram ich realizacji w trakcie roku szkolnego, przekazany następnie do wykorzystania nauczycielom. M.in. zawiązano „Koło Miłośników Muzeum”, w którym najdłużej działała grupa uczniów zainteresowana archeologią, poza poznaniem zabytków umożliwiono im wycieczki do Wiślicy i na Górę Dobrzeszowską. Nawiązano także współpracę z Wojewódzkim Ośrodkiem Metodycznym, efektem tej współpracy stały się spotkania z nauczycielami: historii, języka polskiego i plastyki.

Większość wykładów dotyczących zbiorów muzealnych oraz różnych aspektów sztuki wygłosili pracownicy działu: Danuta Krawczyk i Marian Gućwa, tematykę

historyczną przedstawiał Włodzimierz Dubiel. Największą rangę otrzymały *Spotkania ze sztuką* prowadzone przez komisarzy wystaw czasowych m.in. Annę Kwaśnik-Gliwińską, Elżbietę Jeżewską, Annę Myślińską, Alojzego Obornego i Iwonę Rajkowską. Imprezy te gromadziły licznie nauczycieli z sąsiednich województw i spełniały podstawową rolę w promowaniu wystaw.

Późniejsza reorganizacja systemu instytucji oświatowych związana z reformą samorządową po 1990 ograniczyła takie spotkania do środowiska lokalnego Kielc.

Dużym zainteresowaniem cieszyły się lekcje na wystawach połączone z seansami w sali kinowej, szczególnie sukces odnotowano w przypadku ekspozycji obrazów z galerii „Sukiennice” (1991), którym towarzyszyła projekcja sześciu filmów o wybitnych polskich malarzach. W sali kinowej często gościli nauczyciele języka polskiego, przede wszystkim ze szkół średnich, którzy wykorzystywali muzealne pokazy audiowizualne do przekazywania uczniom wiedzy o sztuce.

Po roku 1990 wystawy czasowe w muzeum przy Rynku nadal cieszyły się dużym zainteresowaniem, ale zauważono wówczas, że coraz mniej osób zwiedzało pałac (ok. 17 512 osób w 1993). W związku z taką sytuacją utworzono w Dziale Naukowo-Oświatowym nowe stanowisko d/s promocji. Głównym zadaniem było zapewnienie aktualnych informacji o funkcjonowaniu muzeum w miejscowej prasie, radiu, lokalnej telewizji, opieka na stałymi punktami informacyjnymi w mieście (dworzec PKS, dworzec PKP) i w samej siedzibie na Wzgórzu Zamkowym. W 1996 r. poszerzono reklamę (cztery plansze z sylwetą pałacu na trasach wylotowych z miasta). Kolejnym przedsięwzięciem służącym promocji było przygotowanie przez Włodzimierza Dubiela i Pawła Króla strony internetowej muzeum – 1999 r.

Widoczne oznaki ożywienia działalności oświatowej nastąpiły po ukończeniu przebudowy skrzydła północnego pałacu – organizowano tam wystawy stałe i czasowe.

Największa zmiana dotyczyła wprowadzenia „Niedziel w muzeum” – nowego cyklu edukacyjnego. 11 lutego 1996 r. Anna Kwaśnik-Gliwińska zainicjowała go prezentacją wystawy czasowej *Sztuka niemiecka 1450-1800 w zbiorach polskich*. Po niej, w kolejne niedziele występowała autorzy innych prezentacji, składających się na całość tej bogatej i różnorodnej ekspozycji m.in. Ryszard de Latour raz omówił meble, innym razem broń. Ta forma cyklicznych wykładów powiązanych ściśle z eksponatami weszła na stałe do kalendarza imprez muzealnych.

Należy także odnotować, że wkrótce po wprowadzeniu „Niedziel w muzeum” zakończono wykłady i seanse w sali kinowej, ze względu na przeżycie się tej formy działalności. Mniejsza liczba zainteresowanych nimi osób nie uszła uwadze ówczesnego kronikarza muzealnego Bogusława Paprockiego.

W 1996 poza „Niedzielami w muzeum”, powstał projekt oświatowy skierowany do młodzieży szkolnej, jego pomysłodawca i animator Włodzimierz Dubiel z Działu Naukowo-Oświatowego, który wspólnie z dr. Janem Główką z Działu Historii rozpoczął organizację konkursów historycznych *Kielce przez stulecia*, obejmujących trzy kategorie: tytułową – dla młodzieży ze szkół średnich i starszych klas SP Kielce – *moje miasto* oraz konkurs plastyczny *Moja przygoda w muzeum* dla młodszych uczniów (z III klasa SP). W pierwszym etapie szkoły wyłaniały swoich reprezentantów, którzy brali udział w finałach w Muzeum Narodowym. Stałymi organizatorami konkursu było Muzeum Narodowe, Urząd Miasta w Kielcach, Kieleckie Towarzystwo Naukowe. W przygotowaniach do kolejnych edycji konkursu Muzeum wspierały systematycznie wybrane placówki szkolne: SP nr 15 im. Tadeusza

Kościuszki w Kielcach oraz VII Liceum Ogólnokształcące im. Józefa Piłsudskiego w Kielcach.

Tematyka pytań uwzględniała, poza zagadnieniami ogólnymi, wiedzę o Sanktuarium Marszałka Józefa Piłsudskiego i aktualną problematykę wystawienniczą. O popularności świadczy duża liczba uczestników, która w 1998 osiągnęła ok. 500 uczniów.

W związku z ożywieniem działalności oświatowej w 1997 r., poza stałą imprezą, jaką były organizowane w Sali Portretowej pałacu muzyczne „Wieczory na Zamku” wznowiono spotkania „Wokół modelu” poświęcone wybitnym dziełom malarstwa z muzealnej galerii. Danuta Krawczyk, opracowała scenariusz i zorganizowała dwa spektakle: pierwszy 12 maja *Wokół „Amazonki” Olgi Boznańskiej*, ukazujący relację między artystką a sportretowaną przez nią siostrą Izą Boznańską. Obsadę zapewniło dwóch aktorów teatru kieleckiego oraz pianista Artur Jaroń. Teksty oparto na korespondencji bohaterek i utworach poetyckich z epoki.

W następnej imprezie 8 grudnia *Wokół Skarbów Sezamu Stanisława Wyspiańskiego* inicjatorka, pani Krawczyk przedstawiła kompozycję symboliczną. Starła się wyjaśnić związki tego dzieła z baśniowym wątkiem nocy świętojańskiej i skomplikowaną ideą natury, obecną w twórczości artysty. Widowisko zrealizowane zostało z dużym rozmachem: w sześciuosobowej obsadzie aktorów, pianisty i skrzypaczki oraz bogatą scenografią nawiązującą do wnętrza lasu, wykorzystano siatkę maskującą, meble i inne eksponaty muzealne. W spotkaniach tych wystąpił dyrektor Alojzy Oborny w roli historyka sztuki przybliżającego publiczności dzieje i wartości artystyczne samych obrazów.

Za swą pracę twórczą pani Danuta Krawczyk otrzymała z Ministerstwa Kultury i Sztuki nagrodę indywidualną w Ogólnopolskim Konkursie na *Najciekawsze Wydarzenie Muzealne roku 1997*.

Po kilkuletniej przerwie ta sama autorka zrealizowała w Sali Portretowej podobne imprezy w ramach „Kieleckiego Festiwalu Nauki”, tym razem tematem spotkań były obrazy z muzealnej *Galerii malarstwa polskiego i sztuki zdobniczej*.

- 10 września 1997 r. zaprezentowała spektakl *Z dziejów muzealnictwa – wokół Izabeli Czartoryskiej i Szymona Tadeusza Włoszka* wg scenariusza opracowanego wspólnie z Włodzimierzem Dubielem i Elżbietą Podpłóską. Projekt nawiązywał do 200. rocznicy pierwszego polskiego muzeum w Puławach, przybliżał twórcę kieleckiego muzeum. Głównych bohaterów odtwarzali aktorzy z Teatru St. Żeromskiego, którym towarzyszyli uczniowie szkół kieleckich. W roli narratorów wystąpiła Danuta Krawczyk i Włodzimierz Dubiel.
- 16 września tego samego roku zapoczątkowano cykl imprez wg własnego scenariusza „Z dziejów przedmiotu” spektaklem *Wokół zwierciadła* (zwierciadło w sztuce, literaturze i filozofii). Tym razem obsadę stanowili wyłącznie aktorzy amatorzy, a obok nich wystąpił Krzysztof Myśliński, pracownik muzeum, który mówił o lustrach z muzealnych zbiorów, wykorzystanych zresztą w scenografii. Oprawę muzyczną zapewnił pianista Aureliusz Mendera. Spotkania te zostały oceniono wysoko przez organizatorów II Kieleckiego Festiwalu Nauki, którzy zaprosili autorkę do udziału w następnej edycji.
- 19 września 2002 r. w trakcie kolejnego Festiwalu Nauki Danuta Krawczyk zaprezentowała drugą imprezę z cyklu „Dzieje przedmiotu” *Wokół krzesła* (tron, zydel i inne siedziska). Wystąpił ten sam zespół, który zrealizował pierwszy spektakl, dodatkowo w roli narratora Włodzimierz Dubiel i histo-

ryk sztuki Anna Kwaśnik-Gliwińska, która przedstawiła przykłady zabytkowych krzesel.

Następne imprezy cieszące się równie dużym zainteresowaniem widzów zorganizowała w Sali Portretowej Bożena Sabat. Pierwszą z nich 11 lipca 2003 r. poświęciła piosence i poezji francuskiej w wykonaniu polskich artystów, oprócz nich w spotkaniu wziął udział znany krytyk Ludwik Stomma, który przybył specjalnie z Francji. Do drugiej, zrealizowanej w następnym roku, także 11 lipca zatytułowanej *Spotkania z Francją*, zaproszono malarza Wojciecha Siudmaka i Andrzeja Seweryna, znakomitego polskiego aktora, który od wielu lat przebywał we Francji. Panowie z dużym zainteresowaniem opowiadali o swoich drogach twórczych w Polsce. Spotkanie to zakończył koncert.

Po zlikwidowaniu w 2000 r. wystaw w muzeum przy Rynku oraz późniejszej przebudowie sali kinowej na cele ekspozycyjne, działalność oświatowa ograniczona została do głównej siedziby muzeum – pałacu.

Udostępnienie w 2003 r. odtworzonego ogrodu włoskiego stworzyło nowe możliwości organizacji imprez plenerowych. Ten sam okres charakteryzuje stagnacja frekwencji przy równoczesnym dużym zainteresowaniu zwiedzaniem wystaw przez uczestników masowych imprez takich jak ogólnoeuropejska „Wiosna Muzeów” czy „Białe Noce” organizowane w Święto Kielc. W związku z tą sytuacją w 2003 zapoczątkowano zmiany w dotychczasowej działalności oświatowej, wprowadzając formy sprawdzone wcześniej w innych polskich muzeach. Wraz z rozpoczęciem nowego roku szkolnego w ofercie edukacyjnej proponowano po raz pierwszy warsztaty plastyczne, skierowane do grupy uczniów najmłodszych, zestaw tematów związanych ze stałymi ekspozycjami oraz ogrodem włoskim. Ich autorką była Joanna Kaczmarczyk.

Największe zainteresowanie nauczycieli wzbudziły zajęcia *Moja pierwsza wizyta w muzeum*, podczas których dzieci poznawały wybraną ekspozycję i utrwały swoje wrażenia w pracach plastycznych. Równocześnie podjęto próbę urządzenia odpowiedniej pracowni dla dzieci, niestety ze względu na ograniczone warunki lokalowe muzeum, tego projektu nie udało się zrealizować. Poza wprowadzeniem warsztatów plastycznych podniesiono rangę konkursów plastycznych, kształtujących wrażliwość uczestników na sztukę i inspirujących dzieci do rozwijania własnych umiejętności. Do grona współorganizatorów konkursu *Moja przygoda w Muzeum* poza Samorządowym Ośrodkiem Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach dołączyło Kuratorium Oświaty w Kielcach, wspierając go finansami na nagrody. Tematyka kolejnych edycji dotyczyła ogrodu włoskiego, wnętrz pałacowych, wystawy mitologicznej i wymagała od uczestników wcześniejszego zwiedzenia muzeum. Nagrodzone prace, po urządzeniu pokazu w Kielcach przesyłano na eliminacje ogólnopolskie do Muzeum Okręgowego w Toruniu, tam część z nich została zakwalifikowana do udziału w finałowej wystawie. Dodatkowe konkursy plastyczne organizowano w związku z wystawami czasowymi, m.in. malarstwa Wojciecha Siudmaka (w 2004 r.), który był obecny przy wręczaniu nagród.

Duże nadzieje na wzrost frekwencji w pałacu łączono z wprowadzeniem obowiązkowej edukacji regionalnej na wszystkich poziomach nauczania: od szkół podstawowych do ponadgimnazjalnych. Niestety, podobnie jak i w wielu innych projektach założenia teoretyczne nie zostały zrealizowane w praktyce, przede wszystkim w podstawach programowych dotyczących nauczania dziedzictwa kulturowego nie zwrócono uwagi szkołom na rolę muzeów w gromadzeniu i udostęp-

nianiu dorobku narodowego. W związku z tym wspólnie z Kuratorium Oświaty oraz Samorządowym Ośrodkiem Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach organizowano konferencje metodyczne „Dziedzictwo Regionu”, których celem było przybliżenie nauczycielom wiedzy z zakresu ochrony zabytków na przykładzie rezydencji biskupów krakowskich w Kielcach.

Równocześnie przedstawiono im konkretne propozycje lekcji muzealnych wraz z materiałami edukacyjnymi dla uczniów. Uczestnicy mogli podnosić kwalifikacje niezbędne do awansu zawodowego, zatwierdzanego przez Kuratorium, odrębnym zagadnieniem pozostaje wykorzystanie nabytej wiedzy w szkołach. W latach 2004-2007 zorganizowano pięć konferencji, w ich trakcie omówiono prace związane z odtworzeniem Sanktuarium Marszałka Józefa Piłsudskiego, Apartamentu Biskupiego, ogrodu włoskiego, zaprezentowano również *Galerię malarstwa polskiego...* i zbiory ceramiki śmielowskiej, oraz wystawę czasową współczesnej plastyki kieleckiej. Autorem projektu konferencji był Marian Gucwa, a ich realizację umożliwiły wykłady osób zaangażowanych w przywrócenie świetności pałacu prof. dr. hab. Krzysztofa Urbańskiego, Anny Kwaśnik-Gliwińskiej, Elżbiety Jeżewskiej a także Iwony Rajkowskiej – komisarza wystawy plastyki kieleckiej.

Po wprowadzaniu zmian w działalności oświatowej przygotowano specjalne propozycje służące rodzinnym wizytom w muzeum. Zapoczątkowała je Bożena Sabat w ramach „Niedziel w muzeum” prezentując w czasie kolejnych spotkań zabytkowe wnętrza, galerię malarstwa czy ogród włoski. Na wystawach czasowych Izabela Tokar łączyła zwiedzanie z akcjami plastycznymi dla dzieci, w tym czasie dorośli rozwiązywali testy.

Do kalendarza nowych imprez organizowanych przez Dział Naukowo-Oświatowy na stałe weszły obchody *Międzynarodowego Dnia Dziecka*. Pierwsza z nich miała miejsce 30 maja 2004 r., po koncercie w Sali Portretowej uczestnicy przenieśli się do ogrodu włoskiego, gdzie kontynuowano zabawę, ale tym razem przy dźwiękach muzyki dawnej w wykonaniu uczniów Państwowej Szkoły Muzycznej ze Skarżyska-Kamiennej. Równocześnie, przy sztalugach ustawionych w kilku punktach ogrodu, dzieci pod okiem rodziców malowały to, co utkwiło im w pamięci ze zwiedzania pałacu. Autorem tego pomysłu była Joanna Kaczmarczyk, która nawiązała bliską współpracę z nauczycielami szkół muzycznych. Całe przedsięwzięcie zrealizowała wspólnie z Bożeną Sabat i metodykiem sztuki Miroslawem Piątkowskim. Następne podobne imprezy w latach 2005-2007 organizowano we wnętrzach pałacowych, w ogrodzie włoskim bądź na dziedzińcu południowym, gdzie dodatkową atrakcją były występy iluzjonistów, czy też wspólna zabawa w warsztat ceramiczny.

Ich realizacją zajmowała się Bożena Sabat wspólnie z Anną Latos-Paryską przy pomocy pozostałych pracowników Działu Naukowo-Oświatowego. Latem w ogrodzie włoskim, poza warsztatami plastycznymi zorganizowano inne imprezy, na przykład plenery fotograficzne wg pomysłu Artura Ptaka. Największą atrakcją były jednak pokazy walk w wykonaniu „Kompani Wolontarskiej z Kielc” zrzeszającej miłośników broni i barwy z XVII w. W latach 2003-2005 wśród imprez przeznaczonych dla dzieci dużym zainteresowaniem cieszyły się „Koncerty mikołajkowe” w wykonaniu uczniów Państwowej Szkoły Muzycznej w Kielcach, pod kierunkiem Aureliusza Mendery i Zbigniewa Goncerzewicza, gdzie zawsze po koncercie dzieci obdarowywano paczkami ze słodyczami.

Od 2003 r. otwarte wykłady prowadzono również w ramach kolejnych Kieleckich Festiwali Nauki. Wykorzystano je przede wszystkim do przybliżenia szero-

kiej publiczności najnowszych wyników badań nad dziejami rezydencji biskupów krakowskich w Kielcach i uświadomieniu miejsca, jakie zajmuje pałac w polskiej architekturze, odstąpiono przy tym od wcześniejszej formuły, w której każdego roku zgłaszano tylko jedną imprezę.

W ostatnich latach muzeum odnotowało wzrost liczby uczestników imprez muzycznych organizowanych w Sali Portretowej. Zapewne przyczyną tego stanu rzeczy było wyjście poza formułę „Wieczorów na zamku” i otwarcie się na współpracę z innymi instytucjami jak Państwowa Szkoła Muzyczna w Kielcach, a także kontakty z samymi artystami. Wśród koncertujących muzyków znalazł się m.in. Anatolij Kogan – wirtuoz fletu, który często koncertuje w pałacu z pianistą Konstantym Wileńskim.

Ważne imprezy muzyczne Dział Naukowo-Oświatowy zrealizował w ramach obchodów „Europejskiej Nocy Muzeów” m.in. koncerty pianisty Dominika Głucha. Animatorka muzealnego życia muzycznego Bożena Sabat przyczyniła się do występu wielu artystów m.in. Marka Mizery, czy kieleckiego chóru „Fermata”.

27 marca 2007 r. Bożena Sabat rozpoczęła stały cykl koncertem i spotkaniem z profesorem Jerzym Rosińskim, organistą, kompozytorem chóralnych i organowych utworów o tematyce sakralnej, który jednocześnie był wychowawcą wielu kieleckich muzyków.

9 czerwca tego samego roku pani Sabat zorganizowała prezentację twórczości Łukasza Wosia, pianisty, nauczyciela i kompozytora utworów instrumentalnych, szczególnie na instrumenty dęte.

Dzięki muzeum od kilku lat mieszkańcy Kielc mogą korzystać z otwartych, letnich koncertów muzycznych, nie tylko w Sali Portretowej, ale i na dziedzińcu, bądź w ogrodzie włoskim przed loggią frontową, finansowanych przez Urząd Miasta Kielce i organizowanych przez Świętokrzyskie Stowarzyszenie „Muzyka”, pod artystycznym kierownictwem Jerzego Mikuśkiewicza.

Nowe możliwości rozwijania działalności oświatowej pojawiły się wraz z otwarciem w 2006 stałej ekspozycji *Region Świętokrzyski, człowiek i środowisko* zlokalizowanej przy ul. Orlej. Jej twórcy podjęli się prowadzenia lekcji z zakresu podległych sobie dziedzin: Przyrody, Archeologii i Etnografii.

W 2008 r. po odejściu większości pracowników do nowego Muzeum Historii Kielc, Dział Naukowo-Oświatowy funkcjonował w zmienionym składzie personalnym. Pracę oświatową kontynuowała Izabela Tokar wraz z Angeliką Serwan, opieką nad salami przy ul. Orlej 3 powierzono Robertowi Pepasiowi (zatrudnionemu wcześniej w Dziale Sztuki Współczesnej). W ramach współpracy z instytucjami oświatowymi 12 marca 2008 zorganizowano kolejną, szóstą konferencję z cyklu *Dziedzictwo Regionu* umożliwiającą nauczycielom poznanie stałej ekspozycji *Region Świętokrzyski, człowiek i środowisko*. Równocześnie przedstawiono im propozycje lekcji muzealnych z zakresu etnografii, przyrody i archeologii. Dzięki wsparciu Kuratorium Oświaty, które ufundowało cześć nagród zorganizowano kolejną edycję konkursu plastycznego *Moja Przygoda w Muzeum*. W związku z obchodami 100-lecia Muzeum Narodowego w Kielcach zaproponowano uczestnikom wykonanie własnej pracy plastycznej w oparciu o dowolnie wybrany eksponat muzealny, traktowany jako źródło inspiracji. Po raz pierwszy w długoletniej tradycji organizacji konkursu nagrodzeni w Kielcach uczniowie znaleźli się w ścisłym gronie laureatów ogólnopolskiego etapu tej imprezy. Jury XXX międzynarodowego konkursu plastycznego dla dzieci i młodzieży *Moja Przygoda w Muzeum* przyznało nagrodę Magdalenie Misztal uczennicy I L.O. im. Stefana Żeromskiego w Kielcach

oraz wyróżnienie Michalinie Piątkowskiej ze SP nr 25 w Kielcach. Oprócz uczniów nagrodzono Katarzynę Niewęglowską, nauczycielkę plastyki w I L.O. im. S. Żeromskiego w Kielcach.

W tym samym roku nawiązano współpracę z Młodzieżowym Domem Kultury w Kielcach, co pozwoliło na wzbogacenie programu obchodów Międzynarodowego Dnia Dziecka. Główną atrakcją imprezy 25 maja 2008 r. stały się występy dziecięcych i młodzieżowych zespołów tanecznych na dziedzińcu przed loggią frontową pałacu. Do wydarzeń godnych odnotowania należy pierwszy od czasu ukończenia rekonstrukcji ogrodu włoskiego w 2003 r. koncert w loggi ogrodowej pałacu, w której wystąpił zespół muzyczny „Consonans”, działający pod kierunkiem Beaty Misztal.

Pracownicy merytoryczni muzeum poza podstawową działalnością cały 2008 r., prowadzili wykłady i prezentacje skierowane do wszystkich mieszkańców Kielc. Rola Działu Naukowo-Oświatowego polegała na koordynacji wszystkich projektów, zwłaszcza we wrześniu, kiedy to muzeum brało udział w obchodach „Europejskich Dni Dziedzictwa Kulturowego”, „IX Kieleckim Festiwalu Nauki” oraz w „Świątokrzkowskich Dniach Muzeów”. Największym zainteresowaniem publiczności cieszyła się prezentacja prac konserwatorskich przy malowidłach ze stropu ramowego w Pierwszym Pokoju Senatorskim pałacu. Spotkanie 21 września 2008 rozpoczęło się od wykładu prof. dr. hab. Zdzisława Żygulskiego jr., który przybliżył wyniki swoich badań. Po wykładzie uczestnicy przeszli do miejsca prowadzenia prac przy zdemontowanym stropie, gdzie szczegółowy warsztatu konserwatorskiego omówiły Małgorzata Oselka i Małgorzata Misztal.

W pracy Działu Naukowo-Oświatowego ważne miejsce zajmowały starania o nauczanie historii i wychowanie patriotyczne. Podobnie jak w ubiegłych latach prowadzono szkolenie młodzieżowych przewodników po Sanktuarium Marszałka Józefa Piłsudskiego, we współpracy z VII L.O. im Józefa Piłsudskiego w Kielcach i SP im. Orłąt Lwowskich w Nowinach.

W okresie kilkudziesięciu lat funkcjonowania Działu Naukowo-Oświatowego tylko niektóre osoby związały się z nim na dłużej, należała do nich Danuta Krawczyk – kierownik w latach 1977-2003 oraz Stanisław Wieczorek – technik kinooperator zapewniający sprawne działanie wszelkiego rodzaju sprzętu.

Aktualna obsada Działu Naukowo-Oświatowego to:

- Marian Gucwa – kierownik
- Izabela Tokar – asystent muzealny
- Angelika Serwan – asystent muzealny
- Robert Pepaś – asystent muzealny.

EDUCATION DEPARTMENT

Among many responsibilities of Education Department there was taking care of people visiting museum displays. They should have provided guides, firstly in the museum at Marketplace, then in the palace (after taking over in 1971). Furthermore, the department staff organized educational activities for school children.

Soon after establishing Education Department cinema-lecture room in 3 Orła Street was put into use and meetings for Kielce citizens were carried out there. The action began from the series of lectures in the years 1962-1967 titled "Museums as culture universities". Within the series were also organized: film showings, meetings and lectures promoting the arts. To the most important events we may include *the National Museum Film Seasons* that were carried out under the patronage of the Ministry of Culture and Art. Films were also presented in the town cinemas. Since 1975 Education Department carried out various meetings including audiovisual presentations about different art periods.

Taking over the palace created new opportunities for cultural activities, e.g. musical concerts. On 1st October 1971 concert „Musicae Antiquae Collegium Varsoviense” initiated the series called „Evenings in the Palace”. Palace interiors became the place of many various literary and didactic events within the series “Museum – a seat of muses”. The biggest recognition gained meetings „Around the model” connected with works from the Gallery of Polish Painting. Alina Bielawska, Danuta Krawczyk and Alojzy Oborny were awarded a prize of the Ministry of Culture and Art for organization of these activities.

In 1996 a new series „Sunday in the Museum” was introduced. In the next years the museum staff actively took part in the organization of such events as: “The Kielce Festival of Science”, “The European Long Night of Museums”, “European Heritage Days”, “Świętokrzyskie Days of Museums”.

Education Department developed its activity with organizing competitions for school children from Kielce. Especially historical competitions „Kielce through centuries” (organized since 1996) appeared to be very popular. Thanks to the cooperation with educational institutions artistic competition „My Adventure in the Museum” is still continued. The finals of this competition are of national range.

Educational offer has been still developing. Recently, there have appeared new artistic workshops for the youngest children. One of the responsibilities of the Department is also giving information about the museum activity. Since 1999 this aim has been also fulfilled by the museum webpage.